

MISCELLANEA.

A hódmezővásárhelyi városi múzeum ásatásai 1937-ben.

(Idetartozik a XXII. tábla.)

E folyóirat lapjain számoltunk be arról a munkáról, amelyet a régiség-tudományi intézet, a hódmezővásárhelyi múzeum régészeti osztályának költségén, 1935-ben végzett, a rendkívül gazdag területen.¹

Az 1936. évben — a két intézeten kívülálló okokból — nem ásathattunk. Két olyan kiszállásunk volt azonban, amelyet meg kell említenünk, mert mind a kettő adatokat szolgáltat a hátrá településtörténetéhez.

1. *Lelei út.*

A) A lelei-út egyenesítése alkalmával, a várostól 4 km-re, középkori eserepeket találtak a munkások. A eserepek szétszórtan, nagyobb területen feküdtek, de néhány gödörben tömegesebben is előfordultak. Már magában ez is bizonyítaná, hogy nem szórványos jelenséggel állunk szemben. De még jobban bizonyítja az, hogy a gödrök közelében égett sártapasz töredékeket is találtak, amit természetesen nem bontottak fel szakszerűen s így

pontos megfigyeléseket szerezni nem lehetett.

Ez a lelőhely a városhoz 3 km-rel közelebb fekszik, mint Szentkirály középkori község helye s azzal semmiféle összefüggése nem lehet. Valószínűnek látszik, hogy ezen a területen is volt falu, amelynek a nevét nem tudjuk.

2. *Kishomok.*

B) Ugyanezen alkalommal kerestük fel Kovács Jenő kishomoki tanyáját, ahol, az évek óta tartó part lehordással, tekintélyes számú lelet került napvilágra. Ez a terület már évek óta ismerős a szakkörök előtt. Itt találták azt a tizenkét sírt, amelyekben egyebek közt, aranyozott szegekkel felszerelt pajzsdudor, kard, lándzsa és edények voltak s amelyeknek útmutatása alapján, 1928-ban Móra Ferenc további 22 sírt tárt fel. A jobbára háborgatott sírokból pajzsdudorhoz tartozó aranyozott szegek, kard, lándzsa, tör, kés, zabla, vaspántok, vascsat, pitykék, fésűk, acél, kova, orsó, üvegkarperec és edények kerültek elő. Gepida jellegük csaknem kétségtelen.

¹ Dolg. 1937. 50—77. l.

Az éppen folyamatban lévő munka során La Tène sírokat bontottak ki. Egy — későbbben — jelenlétünkben kibontott sírból edény mellékletek kerültek elő, orsókarikákkal egyetemben, de minden fémanyag nélkül. A csontváz hanyatt feküdt ugyan, de lábai kissé zsugorítva voltak. Az egyik edény a térd táján, a másik kettő a bal kéz külső részén volt. A két orsókarika, a bal kar belső oldalán, a könyök táján, illetőleg az ide áthajló jobb kéz fejénél volt. Az edények akkor a tulajdonos birtokában maradtak. Ez év folyamán sikerült úgy ezeket, mint a már régebben talált darabokat megszerezni a múzeum számára. Reményünk van arra, hogy ez év folyamán sikerül még ennek a fontos lelőhelynek a hitelesítése. Az eddig előkerült 20 edény gazdag területet ígér s feltárása már csak azért is fontos volna, mert az eddigi anyagból következtetve olyan La Tène kori emlékekkel van dolgunk, amelyek területünkről idáig nem ismeretesek.²

Ugyanitt nagyobb kiterjedésű római-kori telep nyomait is megállapíthatjuk, amelynek feltárására szintén reményünk van.

Az 1937. év folyamán tíz helyen végeztünk rendszeres munkát, kisebb-nagyobb eredménnyel.

3. Solt-Palé.

C) Az első ásatást a Solt-Paléban, Kása Szabó Imre tanyájában végezte Párducz Mihály tanársegéd. Ez a hely is ismerős volt előttünk. 1935-ben ró-

² 1938 nyarán Dr. Párducz Mihály ásatott e helyen. Ez alkalommal 1 bronzkori, 18 szkíta, 4 kelta és 3 gepida sírt tárt fel. Az ásatásról szóló beszámolót e folyóirat XV. kötetében fogjuk közölni.

mai-kori edénytöredékeket találtunk itt.³

A három hétig tartó munka során római-kori és késő bronzkori gödröket és épület maradványokat bontott ki az ásatás vezetője, aki e kötetben számol be munkájáról.⁴

A többi ásatásokat augusztus folyamán e sorok írója vezette. Segítségére volt a munkában Dr. Banner Benedek leánygimnáziumi igazgató és Molnár Sándor egyetemi hallgató. Résztvett az ásatások egy részén Komáromy József iparművész, aki a Jászmúzeum részére szokott ásatásokat végezni.

4. Térehat.

D) Az év tavaszán Moldvay Sándor tanítóhoz edény töredékeket vittek az egyik tanyából járó gyerekek. A tanyában jelenleg Dezső Lajos kertésze van. A régi szegedi utat, a mai szegedi uttal összekötő dűlön fekszik, közvetlenül a Kishomokról ide is elnyúló homokbuckákon. Ebben a tanyában, közvetlenül a kis erdő szélén találták az edénytöredékeket. Az ásatás eredménye csupán annyi, hogy még néhány töredéket találtunk az edényekhez, egy már bolygatott gödörben s ezzel legalább a két edény lelőhelyét sikerült hitelesíteni.

A két edény (XXII. 15—16.) formája bronzkori, de iszapolása és kivitele azokra az edényekre emlékeztet, amelyeket a gimnázium gyűjteményében megtaláltunk. Ezek a közeli Szőlőhalomból kerültek a gyűjteménybe s más hasonló leletek alapján megengedik a kora La Tènebe való helyezést.⁵

³ Dolg. 1937. 66. l.

⁴ Lásd: Párducz Mihály: Római-kori lelőhely Hódmezővásárhelyen, a Solt-Paléban e. dolgozatát e kötet 90—123. lapjain.

⁵ Dolg. 1937. 120. l.

E) Ugyanesak a Tereháton fekszik, a homokbuckák folytatásán Kone Imréné földjének egy része. 1933-ban Bálint Alajos végzett ezen a területen próbaásatást, kevés eredménnyel. Melléklet nélküli sírokon kívül, néhány bronzkori cserepet talált csupán. Ezt a telepet szerettük volna ez alkalommal megtalálni. A településre legalkalmasabbnak látszó dombos részen azonban kutatásaink ezuttal is eredménytelenek maradtak.

F) A régi szegedi út és a Terehát közt fekszik Olasz István kertészete. Itt, a veteményágyak földjéből, az öntözésre szolgáló víz, állandóan mos ki cserepeket. Ezek a cserepek kétségtelen bizonyítékai annak, hogy a tiszai-kultúra hordozója lakott ezen a területen. Ez egyáltalán nem meglepő, mert úgy a közeli Diószegi-tanyában, mint az Égető Bálint-féle földön megtaláltuk e kultúra emlékeit.⁶

Az ásatást a tanya más részén fogantatosíthattuk s csupán két sírgödört eredményezett, amelyből azonban hiányzott a csontváz. Még csak nyoma sem volt a csontoknak s úgy látszik, nem is temetkeztek beléjük. Azóta a tulajdonos az üres gödröktől kissé távolabb, talált egy hanyattfekvő csontvázat, de csak a fejét bontotta ki. Kémény télben járván ki, nem bonthattuk ki. Gondosan visszatakarva várja a nyári ásatások idejét. Annyit már így is megállapíthatunk, hogy nem tartozik a tiszai-kultúrába.⁷

⁶ Dolg. 1937. 51—66. l.

⁷ 1938 nyarán Dr. Párducz Mihály tárt fel a sírt. Benne, 35 cm mélyen, egy 153 cm hosszú férfi csontvázat talált keresztbe tett kezekkel, középkori módon eltemetve, melléklet nélkül. Irányítása: Nyény—Kdk. Feje Nyény-on volt.

5. Solt-Palé.

G) Már a legutóbbi ásatási jelentésünkben jeleztük, hogy az Égető Bálint földjének szomszédságában lévő Bányai féle földben gyanítjuk, a feltárt bronzkori telep temetőjét. A terület herével van bevetve s így nem lehet benne ásatni. Égető Bálint földjén azonban maradt feltáratlan terület, közvetlenül a még 1935-ben felásott rész mellett. Ennek az ásatásnak eredményeit már közöltük.⁸

1935-ben 170 m² területen 17 gödröt találtunk, amelyekből a Körös-, tiszai-, badeni-kultúrák, a korai és késői bronzkor, a hallstatti kor, római kor, a germán idők, sőt a magyar középkor emlékei is előkerültek. A leletek legnagyobb része azonban a bronzkorból való.

Ez alkalommal 238 m² területen 12 gödröt és egy tűzhelyet tárhattunk fel. A telep azonban még ezzel sines kimerítve, de sajnós, a sírok még itt sinesenek. A feltárt gödrök leírását, a bennük talált leletanyaggal együtt, a következőkben adjuk.

1. gödör. 140×120 cm átmérőjű. Mélysége 50+85 cm. (Az első szám a gödör kezdetét jelöli.) Alakja szabálytalan. A benne lévő edénytöredékek bronzkoriak. Néhány magasfülű töredéken kívül, széles szalagfüles és bütyökfüles töredékek is vannak. Legérdekesebbek a bordázott töredékek.

2. gödör. Átmérője fent 166, lent 170 cm. Mélysége 84+97. Fölötte, 75 cm mélységben 110×110 cm méretű hulladék réteg volt; nagyobbára kagylóból állott, de egy kisméretű bronzkarika is volt benne. A gödör egyébként üres volt.

3. gödör. Fent 120, lent 140 cm átmé-

⁸ Dolg. 1937. 62—66. l.

rőjű. Mélysége 47+99 cm. Egészen üres volt.

4. *gödör*. Fent 140, lent 165 cm átmérőjű. Mélysége 80+100 cm. Szalagfüles tál és bögre töredékeken bordás és seprődíszes cserepeken kívül, egy megmunkált agancs és három edény került elő belőle. Az edények is töredékesek.

a) Kétfülű kis kanesó. (XXII. 9.). Típusa a Maros-vidéki 7b. Színe sárgás vörös, fekete foltokkal. Feneke bemélyedő, tehát egészen korai forma. M. 8; Sz. 5; Ö. 6.8; F. 1.5 cm.

b) Kétfülű kanesó alsó része. (XXII. 10.). Az előbbihez hasonló típus töredéke, de már profilált feneke van és a 9d. és 10b. típusok díszítései vannak rajta. Méreteit nem lehet megállapítani.

c) Edény töredék. (XXII. 7.). Csak a fele van meg. Valószínűleg egy füle volt. A Maros-vidéken ismeretlen forma, de ezen a telepen már előfordult. (1937. III. a. 3., 5.). Sötétszürke színű, fekete foltokkal. M. 8.8; F. 5.8.

5. *gödör*. Fent 132, lent 176 cm. Mélysége 62+104 cm. Bütyökfüles töredék, bordás szalagfül és turbánszerű edényszáj volt csupán benne.

6. *gödör*. 50 cm mélyen, kisméretű teknőszerű bemélyedés. Anyaga kevert. Neolitikusnak látszó bütyökfül és kisméretű talpeső mellett, szalagfüles töredék és bordázott edényfal is volt benne.

7. *gödör*. 165×110 cm átmérőjű, szabálytalan alakú. Mélysége 20+78 cm. Egyetlen nagyméretű edény, egyenes szájtöredéke volt benne. A töredéken bütyökfülszerű díszítés van. Neolitikusnak látszik.

8. *gödör*. 122 cm átmérőjű, egyenesfalú. Mélysége 40+102 cm. Jelentéktelen cserepek közt, egy peremes táltöredék érdemel említést.

9. *gödör*. Fent 137, lent 172 cm át-

mérőjű. Mélysége 75+120 cm. Ez volt a telep legérdekesebb gödre. Igen nagy mennyiségű hulladék anyag volt benne; főképpen cserép, amelyből több edényt sikerült összeállítani.

A töredékek közt mindazok a díszítési formák előfordulnak, amelyek vidékünk korabronzkorát is jellemzik. Áll ez főként azokra a nagyméretű töredékekre, amelyek rendszerint bevágásokkal tagolt, körbefutó kiemelkedéssel vannak díszítve. De nyomai vannak azoknak a díszeknek is, amelyeket a Maros-vidéki 41c. típusról ismerünk; maga az edény típus ugyan nem fordult elő. Képviselve van a töredékek közt a 17a. nagyobb alakja, a 9. és 10. típus szokatlan vörös színben; valamint a 22. tál típus is. A legtöbb figyelmet azonban az épenmaradt, vagy tökéletesen kiegészíthető edények érdemlik. Valamennyi nagyméretű.

a) Élelemtartó edény (XXII. 12.) Csonkakúpos alsórésze van, amely a felsőrészszel való érintkezés pontján erősen öblösödik. Nyaka erősen befelé ível; szájpereeme kissé kihajlik. Feneke jól profilált. Szájperejét bevágások tagolják. A nyak alatt, eredetileg hat helyen (egy kitörött) ferdén haladó lécdísz van, bevágásokkal tagolva. Színe sárgásszürke, sötétebb foltokkal. M. 45; Sz. 51; Ö. 56; F. 12 cm.

b) Magasnyakú, öblös edény. (XXII. 14.). Az őszentiváni horogkeresztes edény formájára emlékeztet. (Dolg. 1928. 205. l., 55. kép.). Vörös színű. Jól iszapolt, jól égetett példány. Bemélyedő vonaldíszítés van rajta. Kiegészített példány lévén, méreteit nem adjuk.

c) Szélesszájú magas edény (XXII. 13.). Alsó és felső része is csonkakúpos. A kettő érintkezési pontjában kiöblösödik. Nyaka összeszűkül, pereeme enyhén kihajlik. Feneke profilált. Rosszul iszapolt, rosszul égetett. Sötétszürke

színű, világosabb foltokkal. Széles-mintájú seprődísz van rajta, szabálytalan elhelyezkedésben. M. 35; Sz. 27; Ö. 29; F. 13 cm.

10. *gödör*. Átmérője 112, mélysége 60+81 cm. Jelentéktelen cserép anyag között egy tűzikutya töredék és egy 7b. típusú, feketeszínű, benyomott fenekű, kétfülű kancsó (XXII. 11). alsó része került belőle elő.

11. *gödör*. 50 cm mélységben, szabálytalanalakú, enyhe bemélyedés, bizonytalan körvonalakkal. A szokott díszítésű cseréptöredékeken kívül, egy kutyakoponya agyi része és egy kétfülű edény volt benne.

a) Kétfülű, szélesszájú edény (XXII. 8.). Erősen benyomott, szokatlanul széles fenékkal, elferdült csonkakúpos alsó és még ferdébb felső résszel. Nyaka ívelt, szája kissé kihajlik. A fülek közt két párhuzamos vonal fut, amelyekről, kilenc helyen, három-három rövid vonalka csüng lefelé. Az egész edény és a díszítés is, rendkívül primitív. Egyik oldala sötét-, másik világosszürke színű. M. 9, ill. 8; Sz. 9; Ö. 8; F. 3.5 cm.

12. *gödör*. Egészen olyan, mint az előbbi. Jellegzetes bronzkori töredékek, néhány öz- és szarvasagancs és szarvtöredék mellett két épebb edénytöredék is volt benne.

a) Kétfülű kancsó alsó része. 7b. típusú (XXII. 6.). Figyelmet érdemel szokatlan vörös színe miatt. Feneke profilált.

b) Magasabb kancsó alsó része (XXII. 4.). A 10g. típusúhoz hasonló fülképzésű, de sokkal zömökebb példány. Feltűnik erősen öblösödő alsó rész és ahhoz viszonyítottan igen kisméretű feneke. Méretei közül csak kettőt adhatunk, de ez a legjellemzőbb. Öblösödése 18, feneke 5 cm.

1. *tűzhely*. 50 cm mélyen találtuk 120×150 cm átmérővel. Sok cserép volt

beletapasztva. Valamennyi jellegzetes bronzkori. De jellegzetesen bronzkoriak azok az edények is, amelyek a tűzhelyen maradtak.

a) Kétfülű kancsó. (XXII. 5.). 7b. típusú. Fülei hiányoznak. Színe szürke, különböző árnyalatokkal. Feneke lapított. M. 7.5; Sz. 3.5; Ö. 5.6; F. nem mérhető.

b) Egyfülű fazék. (XXII. 1.). 18e. típusú. Kidolgozása finom, égetése jó. Fültövénel kettős párhuzamos vonal fut körbe, amelyből hat helyen, kettős párhuzamos vonalak haladnak a fenék felé. A fül alatt két-két párhuzamos, vízszintes irányba haladó újabb két párhuzamossal van összekötve. Színe sötétszürke, világosabb foltokkal. M. 12.5; Sz. 14; F. 7.5 cm.

c) Fazéktöredék kiegészítve (XXII. 3.). Rendkívül gondos kidolgozású, finom munka. Típusa az e tájról került két edényével egyező (1937. VII. 6., 7.). Az előbbihez hasonló minta van rajta a különbséggel, hogy a párhuzamosak egészen a fenékgig futnak és itt egy körbefutó vonallal érintkeznek. Sötétszürke színű, helyenként egészen fekete. M. 9.3; Sz. 10.5; Ö. 12.1; F. 7.5 cm.

A szórványos leletek közt egy lángborító (XXII. 2.) és néhány erősen vucedoli jellegű cserép érdemel figyelmet. Nem gödör anyaghoz tartozik, nagyobb következtetéseket tehát nem lehet belőle levonni. Hogy itt is megvan, az kétségtelen.

Feltűnő volt, hogy az egész területen, az eke által nem bolygatott cserepek és a szórványos leletek átlagosan 50 cm mélységben voltak, amiből arra lehet következtetni, hogy ez a mélység felel meg az eredeti felszínnek.

Megállapítható a lelet anyagból, hogy az idén feltárt gödrök anyaga sokkal homogénebb, az 1935. évi anyagnál. A problematikus neolitikum csak

ritkán zavarja a telep anyagát s az egész leletanyag túlnyomó része egészen korai bronzkori, bár néhány későbbi is van, ami mutatja, hogy vagy az edényformák éltek tovább, vagy maga a telep hosszú életű volt.

6. Bodzáspart.

H) Bodzásparton, Balog Sándor földjén ásattunk először. Ez a föld azonos a Bákai Mihály-féle földdel, ahol 1935-ben kísérleteztünk, de olyan helyen, ahol csak szórványos leletek mutatták a badeni kultúra települését.

A területen ez alkalommal sikerült a telep folytatását megtalálni. A telep anyagának és megfigyeléseinknek közlését arra az időre hagyjuk, mikor a Banga Imréné földjén is befejezzük az ásásokat.⁹

I) Ugyancsak a Bodzásparton van Pap bognár földje, a part legmagasabb helyén. Évek óta szerettük volna ezt a területet felkutatni de mindeddig nem sikerült. Ez alkalommal sikerült engedélyt szerezni s az ásásnak akadálya nem volt.

A felület mindenütt tele volt a Kőrös-kultúra ismerős cserepeivel s feltárása azért volt kívánatos, mert ennek a kultúrának stratigráfiai helyzetét, hazai anyaggal és lelőhellyel még eddig nem sikerült tisztáznunk. Sajnos, ez alkalommal sem. Az ásás eredményeként egy olyan telep részét

tártuk fel, mint amelyet a Zsoldos-tanyában találtunk.¹¹

Megszakítás nélkül, minden árokban sűrűn találtuk a cserepeket, a nélkül azonban, hogy egyetlen gödröt, vagy tűzhelyet találtunk volna. A telep anyaga semmi újat nem hozott, a Kőrös-kultúráról már meglévő ismereteink bővítésére. A feltárt 264 m² területen négy sírt találtunk. Ezek közül egy a badeni kultúrába tartozott,¹² a többi a Kőrös-kultúra, melléklet nélküli zsugorított sírja.

1. sír. 150 cm mélyen fekvő, 160 cm hosszú esontváz. Zsugorítva 140 cm. Irányítása K—Ny. Feje K.

2. sír. 98 cm mélyen fekvő, 100 cm hosszú gyermek. Zsugorítva 56 cm. Irányítása É—D. Feje D.

3. sír. 102 cm mélyen fekvő, 140 cm hosszú esontváz. Zsugorítva 65 cm. Irányítása Dk—Ény. Feje Dk.

A hivatkozott közleményben ismertetett badeni síron kívül, kétosztású táltoredékek és egyéb jellegzetes badeni anyag is volt a telepen, amely nagyon hasonlít a Milleker által feltárt szerb-keresztúri telepre.¹³

7. Barci-rét.

J) A Tisza ártere ezen a tájon jó települő hely volt a legrégebb időktől kezdve a magyar középkorig. Itt fekszik a Hámszárító, a Hunyadi-halom és annak közvetlen környéke, ahol már ismételtén is ásott az intézet.¹⁴

A most ismertendő terület kissé távolabb van ezektől a lelőhelyektől, de ez is a Tére mellett fekszik, amely in-

⁹ Dolg. 1937. 66. l.

¹⁰ 1938 nyarán ásattunk a Banga-féle földön. A gazdag eredményről később számolunk be. Az eddig feltárt területen talált 3 badeni sírt a Nemzeti Múzeum új folyóiratának 1. számában közöljük. Lásd: *Banner János*: Badeni sírok Hódmezővásárhelyen, a Bodzásparton c. közleményét (*Archaeologia Hungarica*. Ephemeris, 1939. 1. szám.).

¹¹ Dolg. 1932. 2—10. l.

¹² Lásd a 10. jegyzetben hivatkozott cikket.

¹³ A. É. 1893. 300—307. l.

¹⁴ Lásd: Dolg. 1935. 153—155., 238. l. — U.-ott 1937. 66—69. l.

nen kezdve egészen a város alá húzódik. Amerre elmegy, mindenütt telepeknek adott életet. Minden lelőhelyünk egészen a Bodzáspartig ennek az érnek a partján fekszik.

Ez alkalommal Balog Sámuel földjét kerestük fel, annak a két edénynek az útmutatása alapján, amelyeket Moldvay Sándor közvetítésével kaptunk, illetőleg, amelyet bodzásparti ásatásaink során, egyik közeli föld tulajdonosa, Szücs Lajos, hozott hozzánk.

Az edények korabronzkoriak s már azért is feltűnnek, mert a hódmezővásárhelyi határban eddig feltárt bronzkori telepeken, ilyen formák, ezzel a fülképzéssel ismeretlenek.¹⁵

a) Füles kancsó. (XXII. 17.). Csonkakupó alsórése profilált fenékből indul, amely öblösödéssel megy át az ívelt nyakrészbe. A nyak és öblösödés közti részt bevágódó perem tagolja, amely a fültő magasságában, helyenként alig észrevehető módon fut körül. Szájperem kissé kihajló. A fül nem a szájperemből indul, hanem alóla, fél cm-rel. Színe vörössárga, helyenként szürke. Az egész forma feltűnően szabálytalan. M. 9; Sz. 5.5; Ö. 6.8; F. 3.5 cm.

b) Teljesen hasonló forma, de sokkal nagyobb méretű. (XXII. 18.). A fül ugyanúgy helyezkedik el, de a felső részén mindkét oldalon kiugrás van s csak azután keskenyedik el. M. 15; Sz. 9; Ö. 10.6; F. 6 cm.

Az ásatás során azt a területet, amelyen a leletek előkerültek, nem lehetett megközelíteni. A közelben húzott próbaárkokban semmiféle összefüggő jelenséget nem észleltünk. Az előkerült

leletanyagban a lineáris kerámia cserepei éppenúgy megvannak, mint a badeni fülek és a bronzkor fennebb ismertetett fül formái. A területen még dolgozni kell.

8. Szakálhát.

K) Ezen a területen is ásattunk már egy alkalommal, részint a Diószegi tanyában, részint Nagy Sándor földjének közvetlen közelében, a dülőlút másik oldalán.¹⁶ Ez is a Tére mellett fekszik.

A rendelkezésünkre álló területen csupán néhány árkot húztunk, amelyben mindenütt bronzkori cserepeket találtunk. A felszínen azonban badeni cserepek is voltak. Összefüggő jelenségeket sehol sem észlelhetünk. Csupán egy bemélyedő vonalakkal díszített nagy edény töredékei mutatják, hogy a terület a bronzkor II. periodusában is lakott volt. Alapos a gyanúnk, hogy a Diószegi- és Égető-tanyákban feltárt bronzkori telepek temetője e helyen lappang. Éppen ezért erre a területre még figyelmet fordítunk.

9. Nagysziget.

L) A Nagy Sándor-féle tanyában dolgoztunk, amikor Dr. Csatóry Endre gimnáziumi tanár jelentette, hogy a Nagyszigeten, Gál Imrének a Tóparton lévő tanyájában, a gazda és fia esontvázat talált. A helyszínre menve megállapíthattuk, hogy egy rendkívül gazdag hulladék gödörben, a Kőrös-kultúra zsugorított esontváza fekszik. A jellegzetes töredékek igen nagy mennyiségben feküdtek úgy a esontváz mellett, mint a felette levő rétegben. A helyszínén más kultúrába tartozó cse-

¹⁵ Analógiáit lásd: Tompa: 25 Jahre Urgeschichtsforschung in Ungarn. Bericht. 1934—1935. Tószeg A. (Bronzkor I.) Taf. 1., 9., 10. stb.

¹⁶ Dolg. 1937. 51—52. l.

repeket nem láttunk. De egyik munkásunk hozott innen több cserepet, amelyek közt a bodzásparti Pap-féle földben feltárt badeni sír nagyfülű edényéhez hasonló töredék is volt.

*

Összegezve az 1937. évi ásatásokról szóló jelentést, megállapítható, hogy ez évben is jelentős adatokat szerezhettünk Hódmezővásárhely városhatáinak településtörténetéhez.

Lineáris kerámiát találtunk a Barci réten lévő Balog-féle földön.

Körös-kultúrába tartozó telepet és sírokat találtunk a bodzásparti Pap tanyában és a tóparti Gál-tanyában.

Tiszai-kultúra emlékeit találtuk a szegedi út melletti Olasz István-féle kertészet területén.

A badeni kultúra telepét, sírját és egyelőre szórványos emlékeit találtuk a Bodzásparton, a Pap- és Balog-féle tanyákban, a Szakállhátan Nagy Sándor földjén és a Tóparton lévő Gál-tanyában.

Aeneolitikus leletek kerültek elő a bodzásparti Pap- és Balog-tanyákon.

Bronzkori telep volt a Solt-Paléban az Égető- és Kása Szabó-tanyában és a Barci-réten, Balog Sámuel földjén.

La Tène leletek vannak a Téréhátan, Dezső Lajos kertészetében.

Római kori település volt a Solt-Paléban, Kása Szabó Imre tanyájában, és Kishomokon, Kovács Jenő tanyájában. Szórványos leletekkel képviselve van az Égető-tanyában és a Balog-tanyában is.

Középkori települést állapítottunk meg a Lelei úton és szórványos leletekkel az Égető-tanyában.

A kutatások eredménye — kivéve a badeni kultúra telepanyagát — műzeumi és tudományos szempontból fel van dolgozva s ez egynek kivételével mindaz az anyag publikálva van, amit a régiségtudományi intézet, 1929 óta a város területén kiásatott.

Jelentésem végén kötelezve érzem magamat arra, hogy Hódmezővásárhely város közönségének, első sorban Endrey Béla polgármester úr Ö méltóságának nem lankadó támogatásáért, Moldvay Sándor tanító úrnak éveken át élvezett megértő erkölcsi támogatásáért és a lelőhelyek figyelemmel kíséréséért, a földtulajdonos gazdáknak munkánk elősegítéséért, munkatársaimnak szíves közreműködésükért hálás köszönetet mondjak.

Dr. Banner János.

Die Ausgrabungen des Städtischen Museums von Hódmezővásárhely im Jahre 1937.

Unser letzter Bericht ist vom Jahre 1935 datiert (Dolgozatok, 1937. S. 70—77.). Wir führten im Jahre 1936 keine Ausgrabungen aus, und zwar aus Gründen, die weder mit dem Museum noch mit dem Archeologischen Institut in Verbindung gebracht werden können. Wir waren insgesamt zweimal auf städtischem Gebiet. Bei der ersten Gelegen-

heit fanden wir an der nach Lele führenden Strasse die Gefäßüberreste einer Siedlung des Mittelalters; bei der zweiten Gelegenheit in Kishomok, Gefässe aus einem La Tène-Gräberfeld und ein Grab, das eben ausgegraben wurde. An der gleichen Stelle entdeckten wir noch die Spuren einer Siedlung aus der Römerzeit. Im folgenden Som-